

Programplan 2018-2027

Samfunnssikkerhet (SAMRISK)

© Norges forskningsråd 2018

Norges forskningsråd
Besøksadresse: Drammensveien 288
Postboks 564
1327 Lysaker
Telefon: 22 03 70 00

post@forskningsradet.no
www.forskningsradet.no/

Publikasjonen kan bestilles via internett:
www.forskningsradet.no/publikasjoner
eller grønt nummer telefaks: 800 83 001

Foto/ill.: Shutterstock

Oslo, april 2020

ISBN 978-82-12-03819-6

Innhold

1	Sammendrag.....	4
2	Bakgrunn og utfordringer	5
2.1	Strategiske perspektiver	5
2.2	Erfaringer fra SAMRISK II 2013-2018.....	6
2.3	Samfunnssikkerhet - et felt i endring	7
3	Mål for programmet	9
3.1	Hovedmål.....	9
3.2	Delmål.....	9
4	Tematiske og faglige prioriteringer.....	11
4.1	Sosiale strukturer, verdier og tillit	11
4.2	Teknologi og samfunnssikkerhet	12
4.3	Nye aktører, organisasjonsformer og ansvarsforhold	13
5	Strukturelle prioriteringer.....	15
5.1	Internasjonalt samarbeid	15
5.2	Samfunnsdialog, formidling og møteplasser	16
5.3	Brukermedvirkning	16
5.4	Støtteformer	17
5.5	Kjønnsbalanse og kjønnsperspektiv i forskningen.....	17
6	Samarbeid med relevante virkemidler	18
7	Forventede resultater, virkinger og samfunnseffekter.....	20
7.1	Resultater	20
7.1.1	Vitenskapelige resultater og publikasjoner	20
7.1.2	Doktorgrader og post. doktorer	21
7.1.3	Tjenesteutvikling og innovasjoner.....	21
7.1.4	Nye forskernettverk og samarbeidskonstellasjoner	21
7.1.5	Internasjonalisering.....	21
7.2	Virkninger	21
7.3	Samfunnseffekt.....	22
8	Ressurser og budsjett.....	22
9	Styring og organisering	22

1 Sammendrag

SAMRISK er en videreføring av to tidligere Samfunnsikkerhetsprogram. Det første SAMRISK-programmet hadde en varighet fra 2006-2011. Dette programmet bidro til ny kunnskap innen fagfeltet, men avdekket også betydelige behov for ny forskning. I det neste programmet, SAMRISK II (2013-2018), ble kunnskapsgrunnlaget for samfunnsikkerhet videreutviklet gjennom nye forskerprosjekter. I denne perioden ble også konsolidering av forskningsmiljøer, brukerinvolvering, tverrfaglighet og internasjonalisering vektlagt og styrket. Denne positive utviklingen videreføres og styrkes ytterligere i SAMRISK. De faglige prioriteringene videreføres samtidig som de i denne planen er oppdatert i henhold til dagens utfordringer i feltet.

SAMRISK skal gi et bedre kunnskapsgrunnlag for samfunnsikkerhetsarbeidet. Programmet skal belyse sårbarheter og dilemmaer, bidra til å forebygge for uønskede hendelser, opprettholde viktige samfunnsfunksjoner, ivareta befolkningens liv, helse og grunnleggende verdier før, under og etter store påkjenninger¹.

Forskningen i SAMRISK konsentreres omkring tre tematiske områder; Sosiale strukturer, verdier og tillit, Teknologi og samfunnsikkerhet og Nye aktører, organisasjonsformer og ansvarsforhold. Under temaet Sosial strukturer, verdier og tillit er det behov for å utvikle kunnskap om individer og gruppers opplevelse av tillit, mistillit og frykt under endrede samfunnsforhold. Her rettes søkelyset mot forhold som økt sosial og økonomisk ulikhet, marginalisering, en mer polarisert samfunnsdebatt, endret mediebilde, nye former for organisert kriminalitet og ekstremisme. Temaet Teknologi og samfunnsikkerhet understreker behovet for kunnskapsrespons på samfunnsikkerhetssiden for å forstå og respondere på risikoer i kjølvannet av den teknologiske transformasjonen. Under temaet Nye aktører, organisasjonsformer og ansvarsforhold etterspørres kunnskap omkring ansvarsforhold og om trusselbildet i lys av globaliseringen, omorganisering og digitalisering.

Forskningen i SAMRISK II skal være langsiktig og kunnskapsbyggende. Særlig viktig er det med teori- og metodeutvikling. Programmet skal tildele midler til prosjekter av høy faglig kvalitet og bygge kompetente forskningsmiljøer. SAMRISK skal også bidra med relevant kunnskap til politikktutforming og innovasjon i samfunnsikkerhetsarbeidet.

Programmet skal skape samspillsarenaer og finansiere tverrfaglige forskningssamarbeid. SAMRISK vil også se den nasjonale forskningsinnsatsen i sammenheng med andre internasjonale forskningssamarbeid. Særlig viktig er det å stimulere til deltakelse i aktuelle utlysninger, i NordForsk og EUs rammeprogram for forskning.

¹ SAMRISK skal omfatte ulike typer av store påkjenninger som kan skyldes villedte handlinger, ulykker eller naturkatastrofer.

2 Bakgrunn og utfordringer

2.1 Strategiske perspektiver

I Meld. St. 10 (2016-2017) *Risiko i et trygt samfunn – Samfunnssikkerhet*, beskrives nasjonale og globale utviklingstrekk som kan innebære utfordringer for samfunnssikkerheten. Her nevnes spesielt klimaendringer, økt digitalisering, økt flyt av varer og tjenester, migrasjon, politisk uro og endring i kriminalitetsbildet. Stortingsmeldingen redegjør for regjeringens politikk for arbeidet med samfunnssikkerhet, og er også regjeringens strategi for samfunnssikkerhet i et fireårsperspektiv.

Enkelte av utviklingstrekkene som nevnes er positive og viktige for samfunnsutviklingen, men de skaper også utfordringer i form av sårbarhet som følge av nye avhengigheter og økt kompleksitet. For å oppnå et robust og motstandsdyktig samfunn er det viktig at kunnskap omkring trusler og sårbarhet er i stadig utvikling. Kunnskapen må i tillegg bli nyttiggjort for å bidra til en målrettet og effektiv innsats for å styrke samfunnssikkerheten.

De siste årene har det i tillegg kommet flere andre stortingsmeldinger og NOU'er som har betydning for samfunnssikkerhetsfeltet. Meld. St. 38 (2016–2017) *IKT-sikkerhet - Et felles ansvar*, presenterer regjeringens IKT-sikkerhetspolitikk, mens NOU 2015: 13 *Digital sårbarhet - sikkert samfunn* gir en oversikt over status på oppfølgingen av anbefalinger gitt i stortingsmeldingen. I NOU 2017: 11 - *Bedre bistand. Bedre beredskap - Fremtidig organisering av politiets særorganer*, har et utvalg vurdert behov for endringer i oppgaver og organisering av politiets særorganer og nasjonale beredskapsressurser. I NOU 2017: 8 - *Særdomstoler på nye områder?* vurderes nye domstolsordninger for foreldretvister, barnevernssaker og utlendingssaker. I NOU 2016: 24 - *Ny straffeprosesslov*, gis et innspill til fornyelse av straffeprosessloven av 1981 for å håndtere et kriminalitetsbilde som er i stor endring og kjennetegnes av økt profesjonalisering, organisering og internasjonalisering.

Mange viktige utfordringer innenfor samfunnssikkerhetsfeltet er sektorovergripende og internasjonale. Eksempler på dette er et økende antall naturkatastrofer, pandemier og terrorisme. Justis- og beredskapsdepartementet JD skal gjennom sin samordningsrolle sikre et koordinert og helhetlig arbeid med samfunnssikkerhet og beredskap på tvers av sektorgrenser, samtidig som hver sektor er ansvarlig for sikkerhet innen sitt eget ansvarsområde.

Programmet for samfunnssikkerhet SAMRISK skal bidra til ny kunnskap og forståelse om hvordan samfunnet kan:

- Identifisere og forstå risiko, trusler og sårbarhet i samfunnet
- Forebygge for og håndtere uønskede hendelser
- Opprettholde viktige samfunnsfunksjoner og samfunnsverdier og ivareta borgernes liv, helse og grunnleggende behov under ulike former for store påkjenninger.
- Gjenopprette normalt tilstand når en uønsket hendelse inntreffer og trekke lærdom i etterkant

Behovet for videre forskning har blitt tydeliggjort gjennom mange uønskede hendelser de siste årene, både tilsiktede hendelser som terrorisme, og cyberrangrep og utilsiktede hendelser som naturkatastrofer

og ulykker. 22. juli-kommisjonens rapport (NOU 14:2012) vurderte håndteringen av terrorangrepene og konkluderte med at sentrale funksjoner med ansvar for samfunnssikkerhet og beredskap ikke i tilstrekkelig grad var forberedt på å håndtere denne type kriser.

Den såkalte «flyktningkrisen i 2015» viste også hvordan diskurser om migrasjon, terrorisme og samfunnssikkerhet ikke kan forstås isolert, og at persepsjon, verdier og tillitt utgjør en betydelig komponent i grunnlaget for samfunnssikkerhet. Flyktningkrisen, terrorisme og økningen i naturkatastrofer som skyldes klimaendringer, viser hvordan noen trusler har fått en større betydning for samfunnssikkerheten i Norge enn de hadde tidligere.

I SAMRISK II ble det vektlagt at prosjektene skulle ha tilstrekkelig størrelse til å kunne sikre økt tverrfaglighet, bidra til å konsolidere norsk forskningsinnsats og å sikre internasjonalt samarbeid. Fragmenterte miljøer har til en viss grad blitt samlet, brukere har blitt involvert og graden av internasjonalt samarbeid har økt betydelig. Styrket kvalitet i norsk samfunnssikkerhetsforskning har bidratt til et bedre kunnskapsgrunnlag for politikkutforming og samfunnssikkerhetsarbeidet. Denne positive utviklingen skal forsterkes i kommende periode. Samfunnssikkerhet er fremdeles et nytt fagfelt med store og sammensatte forskningsbehov. Forskningsresultater fra SAMRISK II viser at det fremdeles er store utfordringer forbundet med håndtering av samfunnssikkerheten.

2.2 Erfaringer fra SAMRISK II 2013-2018

SAMRISK II var finansiert av Justis- og beredskapsdepartementet, Kunnskapsdepartementet, Samferdselsdepartementet og Forsvarsdepartementet. I programplanen var følgende tre forskningsområder prioritert: Sosiale strukturer, verdier og tillit, Samarbeid ledelse og organisering og Trusler og risiko i endring. I 2015 bestilte Kunnskapsdepartementet et senter for forskning på høyreekstremisme, som dermed ble en fjerde prioritet i SAMRISK.

SAMRISK II har bidratt til økt satsing på samfunnssikkerhet i en rekke forskningsmiljøer. Tilfanget av søknader har vært stort og den vitenskapelige kvaliteten har vært høy. Bevilgede prosjekter dekket alle de tre tematiske områdene i programplanen, men i stor grad på et overordnet og generelt nivå. Planen nevner også en rekke kunnskapsbehov knyttet til de tre hovedtemaene. Disse er i mindre grad dekket av pågående prosjekter.

Programmet har bidratt til generell kunnskapsutvikling innenfor forebygging og krisehåndtering på overordnet tverrsektorielt nivå, samt forskning på mer spesifikke tema som radikaliserings, tillit, risikokommunikasjon. Årsaken til manglende forskning på undertemaene er at planen i for liten grad reflekterer tilgjengelige budsjettressurser. I det videre arbeidet med forskning innenfor samfunnssikkerhet bør en søke å utvikle en programplan tilpasset både aktuelle problemstillinger og tilgjengelige ressurser.

Prosjektene finansiert i SAMRISK II er tverrfaglige, involverer i stor grad brukere, har flere nasjonale og internasjonale partnere, og i porteføljen er det en rekke komparative studier. SAMRISK II har dermed bidratt til å samle norske miljøer, knytte den norske forskningen opp mot internasjonal forskning på samfunnssikkerhetsområdet og til å ivareta medvirkningsperspektivet. Mange av kunnskapsutfordringene på feltet er transnasjonale og kan med fordel forskes på i et internasjonalt fellesskap. SAMRISK II har hatt en særlig orientering mot Norden og EU. Gjennom en tett kobling til NordForsks Societal security program og Horisont 2020 Secure societies har det vært mulig å ivareta en arbeidsdeling

av forskningsinnsatsen både geografisk og tematisk. SAMRISK II har dermed bidratt til å bygge opp en nødvendig kompetanse både for å ivareta kunnskapsbehovet for samfunnssikkerhet i nasjonal kontekst, og for at forskerne skal kunne delta i internasjonale forskerfellesskap på området.

Kunnskap frambragt i SAMRISK II har vært nyttig både i politikktutforming og for endring av praksis. Resultatene fra prosjektene har blitt formidlet på arenaer hvor aktuelle aktører har deltatt. Det er likevel usikkert om resultatene er godt nok kjent, blir oppfattet som relevante og har kommet til anvendelse blant programmets målgrupper. Erfaringen fra SAMRISK II er at det kan være vanskelig å få forskerne til å trekke klare konklusjoner og gi anbefalinger med tanke på politikktutforming og løsningsvalg, særlig fordi forskningen er på et generelt og overordnet nivå. Et viktig bidrag ved forskningen vil være å tydeliggjøre utfordringer, dilemmaer og avveininger. Det er derfor av stor betydning at det i videreføringen av SAMRISK II søkes å ha et enda større fokus på formidling, slik at kunnskapen blir gjort tilgjengelig og kan tas i bruk i morgendagens samfunnssikkerhetsarbeid.

2.3 Samfunnssikkerhet - et felt i endring

Forskningen innenfor samfunnssikkerhet omhandler alle alvorlige hendelser som kan true liv, helse og viktige verdier. I de senere år har ulike utfordringer som terrortrusselen, ekstremisme, migrasjonsutfordringer og naturkatastrofer som følge av klimaendringer fått stadig større oppmerksomhet i nyhetsbildet. Mange av disse utfordringene krysser geografiske, sosiale, kulturelle og administrative grenser og kjennetegnes av kompleksitet, usikkerhet om årsak, utvikling og om hvordan ulike mottiltak virker.

I tillegg har ansvaret for samfunnssikkerhet gått fra å følge et sektoransvar til i stadig større grad å måtte håndteres av tverrsektorielle nettverk av private og offentlige aktører. Nye aktører som ikke tidligere har vært involvert i samfunnssikkerhet har nå blitt viktige premissleverandører. Samfunnet står overfor en styringsutfordring knyttet til involvering av offentlige aktører på ulike forvaltningsnivåer, i tillegg til involvering av aktører fra sivilsamfunn og næringsliv. Det er en forventning i befolkningen om at myndigheter og andre involverte skal beskytte innbyggere mot ulike typer trusler, og mange aktører har fått nye og utvidede ansvarsområder. Eksempelvis har kommunene fått ansvar for forebygging og håndtering av klimaendringer, utfordringer knyttet til migrasjon og terrorismebekjempelse. Blant de ulike aktørene som er involvert i samfunnssikkerhetsarbeidet er det ofte uenighet om definisjoner, forklaringer, mulige løsninger og konsekvenser. Mangel på omforente forståelser av, og forklaringsmodeller for, f.eks. radikaliserings, ekstremisme og terrorisme er et hinder for gode tiltak på samfunnssikkerhetsfeltet. Disse uenighetene viser at det fremdeles er behov for teori- metode- og begrepsutvikling i feltet. Et styrket kunnskapsgrunnlag bør bidra til en mer omforent forståelse av utfordringer og løsninger innen samfunnssikkerhetsfeltet.

Teknologi og digitalisering har blitt både en premissleverandør for, og en trussel mot, samfunnssikkerheten. Ny teknologi kan brukes for å styrke samfunnssikkerheten. Sosiale medier og droner kan bidra positivt til bedre krisehåndtering, og digitaliseringen kan bidra til at viktige samfunnsfunksjoner og infrastrukturer kan samordnes på en mer effektiv måte. Den teknologiske transformasjonen påvirker måten vi samhandler på; alt fra forretningsprosesser til kritiske infrastrukturer, biler, fly, husholdningsapparater og medisinsk utstyr er koblet sammen via nett. Dataanalyse og maskinlæring kan hjelpe oss til å få bedre forståelse av våre data og bidra til bedre beslutninger. Digitalisering av arbeidsprosesser vil kunne redusere tidsbruk, effektivisere arbeid og bidra med å øke forutsigbarheten i arbeidsprosesser og dermed styrke sikkerhet. Samtidig ser vi at økende avhengighet av kompleks teknologi gjør samfunnet mer sårbart. Stadig flere viktige samfunnsfunksjoner styres gjennom informasjons- og kommunikasjonssystemer noe som gjør at vi står overfor nye risikoscenarioer. Sårbarheten ved slike nettverk er særlig stor i samfunnskritiske infrastrukturer.

Samfunnsvitenskapelige, humanistiske, juridiske og andre disipliner bidrar med viktige perspektiver for å forstå sikkerhetselementer ved teknologiutviklingen. Det er behov for kunnskap om samfunnets avhengighet av kompleks teknologi, samt kunnskap om hvilke konsekvenser avhengigheten har for dem som av ulike årsaker faller utenfor det teknologiske samfunnet.

Samfunnssikkerhet handler også om å ha tilstrekkelig kompetanse til å kunne avveie mellom ulike hensyn og belyse dilemmaer. Reduksjon av risiko for en gruppe kan føre til økt risiko for en annen, og tiltak for økt sikkerhet kan gå på bekostning av andre viktige verdier. Hvordan sikrer man et trygt samfunn uten å berøre viktige samfunnsverdier som f.eks. frihet, personvern og demokratiske rettigheter, og hvordan balansere individets rettigheter mot kollektivets rettigheter?

3 Mål for programmet

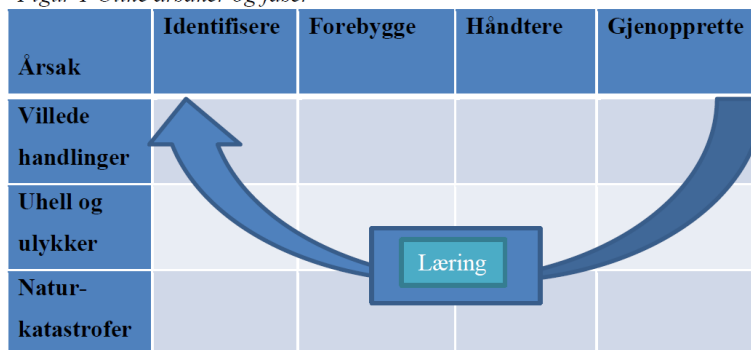
3.1 Hovedmål

Programmet skal gi et bedre kunnskapsgrunnlag for samfunnssikkerhetsarbeidet. SAMRISK skal belyse sårbarheter og dilemmaer, bidra til å forebygge for uønskede hendelser, opprettholde viktige samfunnsfunksjoner, ivareta befolkningens liv, helse og grunnleggende verdier før, under og etter store påkjenninger².

Figur 1 illustrerer hvordan teori- og begrepsutvikling kan bygges i relasjon til vilde handlinger, ulykker eller naturkatastrofer, sett i lys av ulike faser i samfunnssikkerhetsarbeidet.

Effekten: samfunn bedre rustet til å ivareta og håndtere samfunnsikkerhet på alle nivå

Figur 1 Ulike årsaker og faser

3.2 Delmål

I tillegg har SAMRISK følgende delmål som grunnlag for programmets virksomhet:

Faglige delmål:

- øke forståelsen for samfunnssikkerhet på alle nivå
- styrke metodiske tilnærminger og kunnskapsgrunnlaget innen de tematisk prioriterte områdene, og løfte kvaliteten innen forskningssvake områder
- bedre kunnskap om sammenhenger mellom tiltak og effekt
- utvikle relevante utdanninger på områder der det er mangler i kunnskapssystemet
- utfordre problemstillinger av betydning for private og offentlige samfunnsaktører, frivillig sektor og sivilbefolkningen
- utvikle nye faglige/analytiske begreper som kan brukes til bedre å forstå/analysere samfunnet.
- skissere mulige løsninger på de problemer som blir identifisert
- stimulere til ytterligere samarbeid på tvers av fag og metodiske tilnærminger
- stimulere til bruk av nye datakilder og metoder

Strukturelle delmål:

- bidra til å bygge kompetente forskningsmiljøer som kan hevde seg internasjonalt innenfor de temaområdene programmet omhandler
- bidra med forskningsresultater som kan benyttes i utdanning, politikk, forvaltning og i den løpende samfunnsdebatten
- ivareta kjønnsperspektiver i forskningen
- involvere brukere
- holde en høy forskningsetisk standard og følge de forskningsetiske retningslinjene for samfunnsvitenskap, humaniora, juss og teologi
- være internasjonalt orientert og forankret i internasjonal forskning
- bruke komparasjon, eksempelvis mellom steder eller land; mellom nivåer og administrative enheter; mellom aktører, sektorer og prosesser; mellom fortid og nåtid
- bidra til miljø- og kompetansebygging i forskningssystemet på fagområdene i programmet, og finansiere prosjekter som tilrettelegger for forskerkarrierer

² SAMRISK skal omfatte ulike typer av store påkjenninger som kan skyldes vilde handlinger, uhell og ulykker eller naturkatastrofer.

- utnytte datasituasjonen i Norge

Dette er krav som omfatter programmet som helhet, ikke hvert enkelt prosjekt.

SAMRISK skal være et viktig bidrag til å utvikle kunnskapsgrunnlaget for fornyelse og innovasjon i offentlig sektor, som er et av de prioriterte områdene i Regjeringens Langtidsplan for forskning og høyere utdanning 2015-2024. Programmet vil bidra med relevant og viktig kunnskap for å løse en av de store samfunnsutfordringene som Norge står ovenfor. Forskningen i SAMRISK skal være langsiktig og kunnskapsbyggende, samt gi rom for teori- og metodeutvikling. Prosjektene som støttes skal være av internasjonal høy forskningsmessig kvalitet, og derigjennom bygge kompetente tverrfaglige og internasjonale forskningsmiljøer. Kunnskapen skal være relevant for beslutningstakere og andre brukere og være synlige i den offentlige debatt. Det innebærer at kvalitet, relevans, forventede resultater, formidlingsaktivitet og nytteverdi for brukere vil tillegges vekt ved tildelingen av midler.

4 Tematiske og faglige prioriteringer

SAMRISK fokuserer på å avdekke trusler og sårbarheter i et moderne samfunn, og å etablere strategier for å forebygge og håndtere uønskede hendelser. Noen uønskede hendelser kan vi forutse, planlegge for, og trene på, mens andre hendelser er så uforutsigbare at det som kreves i håndteringen er en generell fleksibilitet i samfunnet. Et robust og resilient samfunn har strategier og prosedyrer som gir retningslinjer for å håndtere det utenkte, samtidig som strategiene og prosedyrene er fleksible nok til å kunne tilpasses det nye og ukjente som ofte aktualiserer seg i uønskede hendelser.

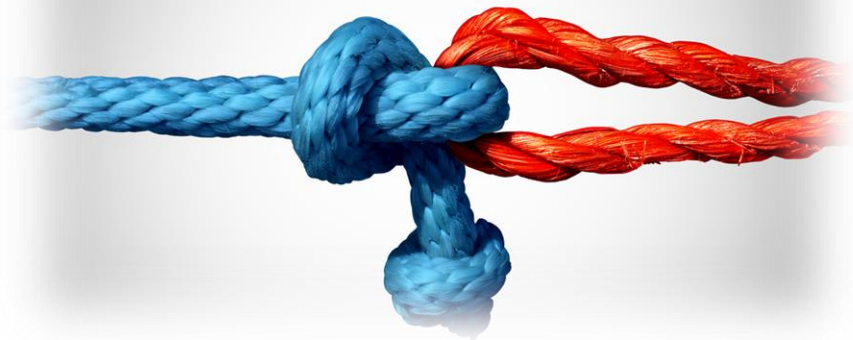
Med robusthet og resiliens menes her: samfunnets evne til å håndtere både ventede og uventede hendelser. Et robust samfunn utviser motstandskraft og har evne til å opprettholde infrastrukturen, funksjoner og samfunnsverdier under og etter en påkjenning, belastning eller et sjokk. For å oppnå robusthet på samfunnsnivå er det nødvendig å involvere og utvikle samvirke mellom aktører på myndighets- næringslivs, organisatorisk og allment nivå.

Det er behov for forskning på grunnleggende prinsipper og metoder som kan styrke samfunnssikkerheten, og kunnskap om hvordan ulike faglige perspektiv virker inn på arbeidet med samfunnssikkerheten. Hvilke føringer gir ulike resiliensperspektiver og risikostyringsverktøy for håndtering av samfunnssikkerheten? Det er viktig å ha et tilstrekkelig kunnskapsgrunnlag, slik at vi som samfunn har et bedre grunnlag for å prioritere når vi skal velge hvilke virkemidler som samfunnet, organisasjoner og individer kan benytte for å bygge sikkerhet og resiliens.

4.1 Sosiale strukturer, verdier og tillit

Velferdssamfunnet vårt har tradisjonelt vært et robust samfunn preget av trygghet og tillit, både på individuelt og kollektivt nivå. Det har vært en forventning om at vi som samfunn samlet er i stand til å kunne håndtere uønskede hendelser i fremtiden. Forhold som økt sosial og økonomisk ulikhet, utenforskap, marginalisering, en mer polarisert samfunnsdebatt, endret mediebilde, nye former for organisert kriminalitet og ekstremisme kan ha betydning for samfunnssikkerheten. Det er behov for kunnskap om individer og gruppers opplevelse av tillit, mistillit og frykt under endrede samfunnsforhold. Hvilke kjennetegn ved samfunnet er viktige for å ivareta samfunnssikkerheten, og hvordan kan vi bevare og gjenkjenne disse kjennetegnene i et samfunn i endring?

Vi trenger å vite mer om hvordan frykt påvirker samfunnssikkerhet i et demokratisk samfunn. Terror- og andre trusler, angrep, tiltak og frykt er med på å påvirke hvordan samfunnet forstår og forholder seg til sikkerhet og hvordan mennesker forholder seg til hverandre. Det er behov for å vurdere sikkerhetstiltak, og for å forstå hvordan frykten for ulike trusler og medienes dekning av utrygge hendelser påvirker samfunnet og folkets aksept for å innføre mottiltak. Hvordan avveies tiltak for å ivareta samfunnssikkerhet opp mot andre verdier andre verdier som f.eks. effektivitet, frihet og personvern?

Et viktig element ved samfunnets struktur er rettssikkerhet, opplevd som tilgang til rettferdig behandling og prosedyre og opplevelsen av at staten forvalter lov og rett på en god måte. Det er behov for mer kunnskap om det komplekse forholdet mellom rettssikkerhet, menneskerettigheter, samfunnets sikkerhet og robusthet.

Det er også behov for mer kunnskap om risikokommunikasjon i lys av et endret mediebilde. Hvem er det som er bidragsyttere i dagens risikokommunikasjon og hvordan kan forvaltningen, tradisjonelle og sosiale medier bidra til å styrke eller svekke oppfatninger om trygghet og sikkerhet i samfunnet. Særlig viktig her er det å utvikle et kunnskapsgrunnlag for å forstå hvordan medier kan påvirke krisehåndtering og handlingsmuligheter f.eks. gjennom spredning av nyheter uten sannhetsgehalt. Samspillet mellom de ulike mediene og andre samfunnsinstitusjoner, er stadig i endring som følge av at sosiale medier utgjør en

større del av kommunikasjonsgrunnlaget både for befolkningen og for tradisjonelle medier. Hvilken betydning har mediene i arbeidet med å bygge tillit, robusthet og trygghet, og hva er konsekvensene for samfunnssikkerheten når sosiale medier får en stadig større rolle? Påvirker sosiale medier forståelsen av trusler og opplevelsen av trygghet?

4.2 Teknologi og samfunnssikkerhet

Den teknologiske transformasjonen som gjennomsyrrer dagens samfunn krever omfattende kunnskapsrespons på samfunnssikkerhetsfeltet. Risiko og trusselbildet endres som følge av digitaliseringens stadig større inngripen på alle felt. Vi trenger kunnskap for å iverksette og sørge for at sikkerhet blir en del av teknologien fra utvikling av design til sikkerhetsperspektiv i alle driftsfaser.

Risiko knyttet til koblede, komplekse, og automatiske systemer er sammensatte og uønskede hendelser kan være både intenderte og ikke intenderte. Tett koblede nettverk er sårbare på nye måter overfor målrettede cyberangrep og for eskalering av utilsiktede feil. Antall cyberangrep er sterkt økende og involverer en rekke aktører.

Trusler innenfor det digitale domenet har tidligere i hovedsak handlet om at sensitiv informasjon har blitt stjålet og misbrukt og i noen tilfeller påvirket nasjonal sikkerhet. I dag har trusselen innenfor det digitale domenet fått en ny dimensjon fordi systemer som før ble håndtert og operert som lukkede nå er integrert med utenforstående nett. Eks. kommuniserer smarte nett med andre smarte nett for å sikre optimal distribusjon av elektrisitet. I denne er utvidelsen av kommunikasjonsstrukturen er det en stor utfordring å sikre at teknologien ikke påvirkes og dermed endres fra sin opprinnelige form. Det blir mer utfordrende å verifisere og kontrollere for informasjon dess mer komplekse nettverkene er. Kompleksiteten innebærer at de ulike enhetene som sammen danner nettverkene er gjensidig avhengige. Viktig informasjon og data som danner grunnlag for ulike styringssystemer er sårbare fordi de dermed har en rekke grenseflater som er åpne for manipulasjon og ødeleggelse. En rekke kritiske infrastrukturer og viktige samfunnsfunksjoner kontrolleres nå ved hjelp av teknologi, f.eks. transport, helse, energi og kommunikasjon, noe som betyr at grensene mellom informasjonssikkerhet og samfunnssikkerhet forsvinner. Vi har behov for kunnskap om hvilke nye uønskede hendelser og trusler den teknologiske utviklingen kan medføre, og kunnskap om hvordan vi kan beskytte oss mot disse scenariene.

Systematisering og deling av hendelses- og trusselinformasjon blir viktig for forebygging og avdekking av risikoer og trusler. Hvilke samhandlingskonstellasjoner er nødvendige for deling av trusselinformasjon? Har man et tilstrekkelig fokus på rapportering og læring fra hendelser, og er ikke-tekniske elementer knyttet til risikostyring og samfunnssikkerhet i tilstrekkelig grad ivaretatt? Klarer man å sammenstille informasjon om risiko som innbefatter både tilsiktede og utilsiktede hendelser, eller har man behov for nye modeller og verktøy for å få frem et helhetlig risikobilde?

Det er behov for ny kunnskap for å kunne ivareta et helhetlig sikkerhetsperspektiv både i kunnskapsutvikling og i håndtering av systemer og funksjoner som styres digitalt. Vi trenger nye metoder for risikovurdering for å kunne balansere fordelene med ny teknologi opp mot sikkerhetsutfordringer som følger med. Det er behov for å se på hvilken betydning det har for samfunnssikkerheten at enkelt grupper i samfunnet står utenfor den teknologiske utviklingen. Vi trenger forskning på risikoaksept, sikkerhetskompetanse og -atferd i samfunnet generelt, slik at samfunnet har grunnlag for å utvikle effektive tiltak på tvers av organisasjoner og nettverk. På hvilken måte kan utviklingen av samarbeidskonstellasjoner, normer, standarder, regler og lover ivareta behovet for sikkerhet?

Ny teknologi og analyse av store datamengder kan også være et positivt bidrag og kan medføre bedre prediksjon og læring av erfaringer og på den måten bidra til bedre samfunnssikkerhet. For best mulig utnyttelse av de mulighetene som teknologien gir for utvikling og læring, kreves det nye analyseverktøy. Hvordan kan vi utnytte datagrunnlaget tilstrekkelig som en del av våre systemer for å redusere sikkerhetsrisiko og kan vi bygge opp systemer som del av vår motstandsdyktighet?

4.3 Nye aktører, organisasjonsformer og ansvarsforhold

Globalisering, omorganisering, og digitalisering er trekk ved samfunnsutviklingen som har betydning for aktørbildet, organisering og ansvar når det gjelder samfunnssikkerhet. Disse utviklingstrekk henger i stor grad sammen og medfører uklarhet i organiseringen av samfunnssikkerheten.

Omorganisering av statlig og annen offentlig virksomhet, ikke minst innen den militære sektor, har bidratt til at private, sivile og frivillige aktører har fått en større betydning for nasjonal beredskap og forebyggende sikkerhet. Det har vokst fram en konsulentbransje tilknyttet sikkerhet og beredskap. Det er behov for å se disse endringene i aktørbildet i sammenheng med samfunnssikkerheten, samt å utvikle kunnskap om grensen mellom samfunnssikkerhet og nasjonalt forsvar. Særlig viktig her er å studere

grunnleggende trekk ved det politiske systemet, den private og sivile sektors bidrag til samfunns-sikkerheten og deres relasjoner til myndigheter, både på et strategisk og et operativt nivå. Hvordan kan det utvikles effektive privat-offentlige partnerskap? Og hvordan ivaretar aktørenes nye arbeidsoppgaver som omhandler sikkerhet mot tilsiktede handlinger? Det er et behov for forskning på hvordan samspillet og kommunikasjonen mellom ulike aktører i forskjellige sektorer og ulike nivå fungerer i forhold til ulike typer trusler, og hvordan de enkelte aktørene forstår sin rolle. Det trengs kunnskap om hvordan og i hvilket omfang ulike aktører bidrar til kommunikasjon og samspill som ivaretar sikkerhet på et samfunns-nivå. Disse forhold ved aktørbildet påvirker grunnlaget for samordning og demokratisk styring. Kunnskaps-grunnlaget for å forstå betingelsene for, og konsekvenser av, ulike modeller for samarbeid, samhandling, virkemidler og styringsredskaper bør styrkes.

Globaliseringen har også betydning for håndtering av organisert kriminalitet, ekstremisme og terrorisme. Har man den nødvendige kunnskapen og virkemidlene for å forebygge denne typen trusler? Hvordan kan man sikre en fremtidig effektiv og demokratisk styring av samfunnssikkerheten? Ny forskning er nødvendig for å få innsikt i hvordan internasjonale forhold og teknologisk utvikling påvirker trender innen ekstremisme, terrorisme, radikaliserings og organisert kriminalitet. Det er også behov for kunnskap om ekstremister og terrorgruppers evne til å påvirke politikk og samfunnsutvikling gjennom kommunikasjon, trusler og angrep.

Digitaliseringen utfordrer klassisk politisk styring og fører til et desentralisert nettverkssystem hvor mange aktører samhandler, både nasjonalt og transnasjonalt. Et viktig forskningstema for SAMRISK er hvordan samfunnssikkerheten kan bevares under disse forholdene. Det blir stadig mer utfordrende å identifisere aktørene som truer samfunns-sikkerheten, og motivene bak handlingene, i en digital verden. Er det stater eller individer som angriper, og er det politiske eller økonomiske motiver som ligger bak? Vi trenger kunnskap for å forstå hvordan vi best kan iverksette de rette mottiltakene. Aktuelle spørsmål er: Hvilke kanaler og prosesser benytter aktørene som utgjør en trussel? Hvordan rekrutterer og organiserer disse aktørene og hvordan er muligheten for at overnasjonale organer kan gripe inn?

5 Strukturelle prioriteringer

5.1 Internasjonalt samarbeid

Internasjonalt samarbeid er særlig viktig i samfunnsikkerhetsforskningen. Svært mange av truslene i dagens samfunn er globale eller transnasjonale og krever forskningsinnsats på tvers av landegrensener. I tillegg er et internasjonalt forskningssamarbeid viktig for økt kapasitet og kvalitet i norsk forskning. Komparativ forskning danner grunnlag for sammenligning av ulike tilnærminger og tiltak for å opprettholde et robust samfunn. Internasjonalt samarbeid i SAMRISK prosjektene bidrar til å opprettholde og utvikle standarden på norsk sikkerhetsforskning, slik at norske forskere kan delta i kunnskapsutviklingen og konkurranse på internasjonale arenaer.

I EUs 7. rammeprogram for samfunnsikkerhetsforskning fikk norske forskere tilsagn på 240 mill. kroner i løpet av den syvårige programperioden. I det 8. rammeprogram, H2020 er norsk retur fra Samfunnsikkerhetsprogrammet ca. 150 mill. kroner etter tre år.

Norske forskere deltar også i prosjekter finansiert av NordForsks program for samfunnsikkerhet, Societal Security. Programmet har hatt tre utlysninger. I 2014 ble det tildelt 45 mill. kroner til to "Nordic Centres of Excellence" på feltet. I 2016 var utlysningen et samarbeid mellom NordForsk, det Nederlandske forskningsrådet Netherlands Organisation for Scientific Research (NWO), og Economic and Social Research Council (ESRC) - et av Storbritannias syv forskningsråd. Fire prosjekter ble tildelt totalt ca. 40 mill. kroner til samarbeidsprosjekter innenfor samfunn, integritet og IKT-sikkerhet. Det er norske forskere med i alle disse prosjektene. Våren 2018 skal det tildeles 28,5 mill. kroner til prosjekter som har søkt midler i en utlysning med tittelen "The Underpinnings of Nordic Societal Security".

Det er viktig at forskere inngår i substansielle og varige samarbeid med forskere og forskningsmiljøer i land hvor forskningen er av god kvalitet og relevant for de spørsmålene som programmet tar opp.

SAMRISK vil ta i bruk følgende virkemidler for å styrke internasjonalt samarbeid:

- Stimulere til internasjonalt samarbeid via SAMRISKs utlysninger
- Stimulere til fortsatt deltakelse i NordForsks samfunnsikkerhetsprogram og EUs rammeprogram for forskning
- Stimulere SAMRISK-søkere til å delta i konkurransen om midler i det Europeiske rammeprogram for forskning
- Kreve at prosjektene publiserer i internasjonale tidsskrifter
- Stimulere til deltakelse på internasjonale konferanser og i forskernettsverk
- Stimulere til utenlandsopphold og gjesteforskningsstipend

Komparativ forskning er ønskelig for å frambringe ny kunnskap om norske prinsipper, modeller, systemer og praksis i sammenlikning med andre lands systemer og erfaringer i samfunnsikkerhetsarbeidet. Også erfaringer fra land utenfor Europa kan være svært relevante.

5.2 Samfunnsdialog, formidling og møteplasser

Forskningen skal danne grunnlag for ny kunnskapsutvikling relevant for samfunnsutviklingen på området. Det bør legges opp til formidlingstiltak som publisering, møter, seminarer, nettsider, sosiale medier, kurs og deltakelse på nasjonale og internasjonale konferanser. Programmet har som mål å gjøre forskningen tilgjengelig for dem som arbeider med samfunnsikkerhet i offentlig og privat sektor, og for befolkningen forøvrig.

Programmets primære målgruppe er:

- Myndigheter, politikere og offentlig administrasjon på alle nivåer- nasjonalt, regionalt og lokalt
- Private virksomheter og frivillige organisasjoner
- Forskere, utdannings og forskningsmiljøer, nasjonalt og internasjonalt
- Befolkningen ellers

SAMRISK skal vektlegge formidling på følgende måter:

- Vitenskapelig formidling
- Brukerrettet formidling
- Allmennrettet formidling

Vitenskapelig formidling skjer hovedsakelig via forskningsprosjektene og er de forskningsutførende institusjoners ansvar. Formidlingen skjer gjennom presentasjoner på konferanser og kurs og via publisering i tidsskrifter og lærebøker.

Brukerrettet formidling skjer både via prosjektene og i forskningsrådets regi. Formidlingen kan skje på arrangementer som frokostmøter, konferanser og gjennom policy briefs fra prosjektene. Involvering av brukere i prosjekter vil også bidra til at resultater formidles underveis i forskningsprosessen og at kunnskapen enklere kan implementeres i aktuell praksis. Det oppmuntres til publisering i tidsskrifter og antologier med open access, og det er ønskelig at prosjektene tar i bruk nye digitale plattformer og medier i sin formidling og dialog.

SAMRISK vil:

- Stimulere til bruker- og allmennrettet formidling, og legge til rette for at forskningen blir debattert, formidlet og anvendt
- Ha representanter for relevante brukere i programstyret, og invitere til høring og innspill i viktige programstrategiske prosesser
- Ta initiativ til å finansiere oppsummeringer av eksisterende forskning
- Finansiere ulike typer arrangementer som møter, konferanser og seminarer for formidling av prosjektresultater og nasjonal og internasjonal kunnskapsfront, rettet mot norske brukere

Allmennrettet formidling er først og fremst forskernes og forskningsmiljøenes ansvar, viktig bidrag her er oppdaterte nettsider i program og prosjektregi, oppsummeringer av forskning, tilrettelegging for medieprofilering og populærvitenskapelige bidrag i form av bøker, artikler, kronikker og deltakelse i offentlige debatter.

5.3 Brukermedvirkning

God kvalitet på kunnskapsutviklingen forutsetter involvering av brukere på relevant nivå og i ulike ledd av forskningsprosessen. Brukerens behov og kunnskap bør inngå både som utgangspunkt for prioriteringer i programmet og for forskningsspørsmål. En aktiv involvering vil kunne støtte opp om innovasjon i de ulike sektorer som SAMRISK generer kunnskap for.

SAMRISK vil:

- Stimulere til brukermedvirkning i prosjektene
- Stimulere prosjektenes formidling til brukere
- Fasilitere og forvente at prosjektene har dialog med brukere underveis og i sluttformidling på ulike møteplasser i regi av programmet

5.4 Støtteformer

SAMRISK skal ivareta forskningsbehovet i feltet og vil i hovedsak finansiere forskerprosjekt med en varighet på 3-4 år. Programmet skal bidra til å styrke og utvikle gode nasjonale forskningsmiljøer, og skal invitere til tverrfaglige samarbeidsprosjekter nasjonalt og internasjonalt. I tillegg skal utlysningene ivareta behovet for involvering av brukere og for rekruttering av yngre forskere. Andre støtteformer vil bli vurdert ved den enkelte utlysning.

5.5 Kjønnbalanse og kjønnsperspektiv i forskningen

SAMRISK vil følge Forskningsrådets retningslinjer for å ivareta kjønnbalansen i forskningsprosjektene og kjønnsperspektivet i forskningen. Den kjønnbalansen som eksisterer i dag søkes opprettholdt ved nye tildelinger i programmet. Kjønnsperspektivet er av stor betydning for mange av forskningsspørsmålene i programmet. Det skal tas hensyn til sosiokulturelle variasjoner knyttet til kjønn i utviklingen av prosjektene.

SAMRISK vil:

- Sørge for kjønnbalanse i porteføljen og da særlig blant prosjektledere og i rekrutteringsstillinger
- Stimulere til ivaretagelse av kjønnsperspektivet i forskningen

6 Samarbeid med relevante virkemidler

SAMRISK er det programmet i Forskningsrådet som finansierer den grunnleggende forskningen på samfunnssikkerhetsutfordringer. Programmet har tematisk grenseflate mot flere programmer og satsinger og samarbeid om utlysninger og formidling kan være særlig viktig, blant annet, satsningen IKTPLUSS, BYFORSK, DEMOS, KLIMAFORSK, NORRUSS, SAMKUL, VAM, PETROMAKS2, TRANSPORT 2025. Forskningsrådet vil legge til rette for felles arenaer og utveksling mellom programmene. Samarbeid med andre programmer eller aktiviteter kan være aktuelt for å løfte forskningen eller enkelttema under SAMRISK. Samarbeidet kan for eksempel være gjennom:

- Samordning av, eller felles, utlysninger
- Felles formidlingsarrangementer
- Felles temamøter
- Felles mobilisering for deltakelse i Horisont 2020 (eller andre internasjonale arenaer)

Programmene og aktivitetene som er mest relevant i denne sammenheng er:

Societal security, NORDFORSK: et program i NordForsk regi med samfunnssikkerhet som prioritert område. SAMRISK deltar her i finansiering og koordinasjon i SAMRISK deltar i programstyret. Styreleder her er fra Forskningsrådet, UTSAM.

Secure societies Horisont 2020. EUs program for samfunnssikkerhet. Norske forskere deltar her i konkurransen om midler. Norge er representert i programkomiteen med delegat fra Justis og beredskapsdepartementet og ekspert fra Forskningsrådet og SAMRISK.

FORINNPOL: Forskning for forsknings- og innovasjonspolitikken skal bidra til kunnskapsgrunnlaget for utforming og gjennomføring av forsknings- og innovasjonspolitikken.

OFFPHD: Offentlig sektor-ph.d., som skal bidra til økt kompetansebygging og forskningsinnsats i offentlige virksomheter, økt forskerrekuttering og økt samspill mellom akademia og offentlig sektor.

FORKOMMUNE: Forskning og innovasjon i kommunesektoren er et brukerstyrt program som skal utløse innovasjon i kommunesektoren og ved hjelp av forskning styrke kommunenes innovasjonskapasitet og innovasjonsevne.

FORREGION: Forskningsbasert innovasjon i regionene skal bidra til regional utvikling ved å mobilisere nye aktører til forskningsbasert innovasjon og styrke samarbeidet mellom UoH og næringsliv. FORREGION etterfølger VRI: Virkemidler for regional FoU og innovasjon

IKTPLUSS: Forskningsrådets IKT-satsing. IKTPLUSS skal styrke kvaliteten, dristigheten og relevansen til norsk IKT-forskning og innovasjon, og bygge et slagkraftig IKT-miljø i Norge som byr på innovative løsninger og skaper verdier for samfunnet. Her er "Et trygt informasjonssamfunn" ett av fire strategiske forskningsområder.

KLIMAFORSK er et stort program for klima og som skal gi ny kunnskap om klimasystemet, klimaets utvikling, og direkte og indirekte effekter av klimaendringer på natur og samfunn som grunnlag for samfunnsmessige tilpasningstiltak.

SAMKULL: Samfunnsutviklingens kulturelle forutsetninger et program som vil ha som mål å bidra til ny kunnskap om de kulturelle dimensjonene ved aktuelle samfunnsutfordringer, gjennom fortolkning, forståelse og forklaring av de kulturelle forutsetningene for dagens samfunnsformasjon og samfunnsutviklingen generelt.

Portefølgjegruppe for by- og tettstedsrelevant forskning. Forskningsrådets ulike initiativ innenfor by- og tettstedsrelevant forskning finner sted i flere programmer. Disse har fra 2014 formet en gruppe slik at synergier mellom aktivitetene kan samordnes. SAMRISK deltok i en fellesutlysning i 2016.

DEMOS: Demokratisk og effektiv styring, planlegging og forvaltning. Programmet skal bidra til å utvikle kunnskapsgrunnlaget for en demokratisk og effektiv styring, planlegging og forvaltning. DEMOS skal fremme nivå- og sektorovergrepene forskning som grunnlag for en kunnskapsbasert politikk for oppgaver som offentlige myndigheter har ansvaret for.

VAM: Velferd, arbeidsliv og migrasjon.

Forskningstemaer for programmet er aldring, konsekvenser av økt velstand og rikdom, internasjonal migrasjon, familie og samfunn, verdiskaping og organisering i arbeidslivet, og oppslutning om, organisering og styring av velferdssamfunnet. Her er særlig de prioriterte forskningstemaene Oppslutning og bærekraft, Sosial ulikhet og inkludering, Migrasjon, integrering og transnasjonale relasjoner interessante for SAMRISK.

PETROMAKS: Stort program for petroleumsforskning Ved kunnskaps- og næringsutvikling skal programmet bidra til økt verdiskaping for samfunnet ved at norske petroleumsressurser utvikles og utnyttes optimalt innenfor miljømessig forsvarlige rammer. Her er det særlig temaet *Storulykker og arbeidsmiljø* som sammenfaller med SAMRISK.

TRANSPORT 2025: Nytt program for transportforskning, går utover de sektorielle grensene mellom transportformene og har et mer helhetlig blikk på transportsystemet. Relevansen til SAMRISK er tydelig gjennom overskriften et effektivt, sikkert og bærekraftig transportsystem.

7 Forventede resultater, virkinger og samfunnseffekter

SAMRISK skal gi kunnskapsgrunnlag for å utvikle gode tiltak i samfunnssikkerhetsarbeidet. Programmets mål tar utgangspunkt i utfordringer og kunnskapsbehov på feltet som er beskrevet i sentrale sektor- og forskningspolitiske dokumenter.

Det er nødvendig å sikre nødvendig monitorering og fleksibilitet i programmet. Monitorering sikres gjennom porteføljeanalyser og oppsummeringer fra rapportene. Flexibiliteten sikres gjennom generelle målformuleringer som reflekterer behovet for å oppdatere kunnskap i tråd med de faktiske forhold i samfunnsutviklingen.

Det er aktuelt å vurdere behovet for å gjennomføre en evaluering og statusgjennomgang etter 5 år. Hensikten med evalueringen vil være en vurdering av det faglige innholdet i programplanen, programmets måloppnåelse, resultater og effekter, samt om programmets organisering er hensiktsmessig for å oppnå programmets mål.

SAMRISK har til hensikt å bidra med relevant forskning med stor nytteverdi, og vurderer det som viktig å involvere brukere i hele forskningsprosessen. Brukerinvolvering vil bidra til å sikre relevansen gjennom hele forskningsprosessen, fra utviklingen av relevante forskningsspørsmål, til nødvendig justering underveis i prosjektet, for til slutt å bidra til arbeidet med implementering av ny kunnskap.

SAMRISK vil forholde seg aktivt til Langtidsplanen for forskning og utdanning 2015-2024 og her særlig mot fornyelse i offentlig sektor. SAMRISK vil kunne bidra med kunnskap for ny og effektiv håndtering av samfunnssikkerhet.

Det kan bli utfordrende å måle effekten av forskningen opp mot konkrete endringer i samfunnssikkerhetsarbeidet. Virkningen av kunnskapen som genereres i SAMRISK-prosjektene vil heller være indirekte enn direkte, fordi endringer i ønsket retning er avhengig av flere forhold enn kunnskap frembrakt i dette programmet. Også forhold som politisk klima, samfunnsdebatt og annen forskning og kunnskap bidrar til endringer i samfunnssikkerhetsarbeidet. Det vil likevel være mulig å antyde forhold og endringer i feltet som kan antas å knyttes til kunnskapsutviklingen i SAMRISK.

7.1 Resultater

Programmet skal gjennom sine aktiviteter og prioriteringer bidra til et bredt omfang av resultater.

7.1.1 Vitenskapelige resultater og publikasjoner

Prosjekter med støtte fra programmet forventes å frembringe resultater av høy vitenskapelig kvalitet med relevans for programmets områder.

Indikatorer for å måle kunnskapsproduksjon og utvikling i kompetanse er:

- Økning i antall publikasjoner
- Kvalitet på publikasjoner målt gjennom siteringsfrekvens og tidsskriftenes impact-factor
- Relevans ved publikasjoner målt gjennom tematisk sammenfall med programmets prioriterte områder
- Økning i antall publikasjoner med forfattere fra flere fagområder, tjenestenivå, regioner og/eller sektorer
- Økning i antall komparative prosjekter

7.1.2 Doktorgrader og post. doktorer

Programmet har som mål å bygge kompetente forskningsmiljøer innen samfunnsikkerhet.

Indikatorer for å måle utvikling i kompetanse er:

- Økning i antall doktorgrader og postdoktorer
- Økning i antall ansatte i sektoren med doktorgrad.

7.1.3 Tjenesteutvikling og innovasjoner

Programmet har som målsetning å fremme tjenesteutvikling gjennom brukermedvirkning.

Mulighet for innovasjoner kan måles gjennom:

- Økning i antall prosjekter med brukerinvolvering
- Økning i antall metoder, prosesser og tjenester som er basert på forskningsresultater fra prosjektene
- Økning i brukerrettet formidling, forskningsbaserte lærebøker og kursmateriell Implementering av resultater fra evalueringer av øvelser i feltet

7.1.4 Nye forskernettverk og samarbeidskonstellasjoner

Programmet har som mål å stimulere til tverrfaglig, tverrsektoriell og flerfaglig forskning innenfor og på tvers av tjenester.

Indikatorer for å måle større grad av samhandling mellom ulike aktører er:

- Økning i antall prosjekter med samarbeidskonstellasjoner
- Etablering av nye forskernettverk
- Større grad av tverrfaglighet i prosjektene

7.1.5 Internasjonalisering

Programmet skal fremme internasjonalt samarbeid, både for å øke nasjonal kvalitet og for å sikre en god arbeidsdeling i forskningsinnsatsen. Det forventes og at programmet bidrar til å øke norske forskere og brukeres deltakelse på den internasjonale konkurransearenaen, særlig som deltakere i prosjekter finansiert av NordForsk og prosjekter i regi av EUs rammeprogram.

Indikatorer for å måle grad av internasjonalt forskningssamarbeid og internasjonal kunnskapsdeling:

- Antall internasjonale samarbeidspartnere i prosjektene
- Økning i antall prosjektledere som deltar i konkurransen om internasjonale forskningsmidler, særlig i Horisont 2020 og NordForsk
- Økning i antall sampubliseringer i internasjonale tidsskrift

7.2 Virkninger

Resultater som følge av programmets aktiviteter forventes å bli implementert og ha betydning for utvikling av offentlig politikk og innovasjon i offentlig sektor. Det forventes at resultatene som genereres gjennom prosjektene blir synlig via mer kunnskapsbasert politikk som gjenspeiles i lovverk og regelverks-utforming, samt nye og kvalitetssikrede metoder og prosesser for å utbedre samfunnsikkerhetsarbeidet.

Det forventes og at programmet bidrar til ytterligere konsolidering og styrking av norske forskningsmiljøer og økt internasjonalisering.

Indikatorer for å måle virkningene av programmets forskningsfinansiering er:

- Innovative og bærekraftige forskningsmiljøer innenfor samfunnssikkerhet
- Forskere i programmet som deltar i regjeringsoppnevnte utvalg og andre rådgivende grupper og organer i offentlig sektor
- Nye lover reguleringer, retningslinjer, prosedyrer og policier som er mer forsknings- og innovasjonsrettede
- Bedre koordinering av samfunnssikkerhet på tvers av sektorer
- Mer effektiv og kunnskapsbasert samfunnssikkerhet

7.3 Samfunnseffekt

Den samlede effekten av programmet forventes å være at samfunnet i sin helhet får mer effektiv samfunnssikkerhet på alle nivå gjennom mer kunnskapsbaserte tiltak.

- En kunnskapsbasert forvaltning av samfunnssikkerhet
- Et trygt samfunn som hegner om rettssikkerhet og frihet

8 Ressurser og budsjett

SAMRISK finansieres i hovedsak gjennom årlige bevilgninger fra Justis- og beredskapsdepartementet, Kunnskapsdepartementet, Samferdselsdepartementet og Forsvarsdepartementet. Programmet har hatt 100 mill. kroner over en periode på fem år. I tillegg mottok SAMRISK en bevilgning på 55 mill. kroner fra Kunnskapsdepartementet til et senter for forskning på høyreekstremisme C-REX senteret. I 2017 er rammen 31 mill. kroner.

9 Styring og organisering

Programmet ligger under porteføljestyret for Demokrati, styring og fornyelse. Porteføljestyret har ansvaret for flere programmer og skal bidra til å realisere hele porteføljens investeringsmål og budsjettmål. Det skjer gjennom porteføljeplaner og handlingsplaner basert på porteføljeanalyser. Arbeidet skal gjenspeile føringer fra Styret, bevilgende departementer og andre finansieringskilder. Porteføljestyret opptrer på vegne av Forskningsrådet og rapporterer til Styret gjennom administrasjonen. Oversikt og medlemmer i porteføljestyrene finner her: <https://www.forskningsradet.no/om-forskningsradet/oppgaver-organisering/portefoljestyre/demokrati-styring-og-fornyelse/>

Nedenfor følger en skjematisk fremstilling av SAMRISK jmf. programlogikkmodellen.

Porteføljeadministrasjonen

Porteføljeadministrasjonen arbeider tett mot alle programmene i porteføljen og ivaretar den daglige driften av porteføljen, har administrative funksjoner for porteføljestyret, porteføljen, budsjettmålene, og sørger for at styrets vedtak blir satt ut i livet.

Under er en skjematisk fremstilling av programlogikkmodellen for SAMRISK.

